

SVEĆENIK U BOŽJEM NARODU

Pero Aračić

UVOD

U đakovačko-srijemskoj biskupiji obavili smo na Bijelu nedjelju godine 1986. istraživanje koje upravo obrađujemo. Iz vrlo širokog upitnika sa 100 pitanja, ovaj put izdvajamo ona pitanja koja su obuhvatila sadašnji odnos vjernika i svećenika.

Uzorak dobivenih odgovora je 1174, a odnosi se na 40 župa naše biskupije. Župe su izabrane po pravilima socioloških istraživanja. Slučaj je htio da se na Bijelu nedjelju našlo 95, 28% onih vjernika koji nedjeljom i blagdanom redovito idu na misu. U ovom našem razmišljanju nad rezultatima to znači da imamo posla s mišljenjima vjernika praktikanata. To daje, vjerujemo, i određenu težinu podacima koji slijede. Svakako bi bilo dobro da se uspjelo čuti i one kršćane rubne crkvenosti, barem što se tiče prakticiranja liturgijskih susreta zajednice, i rezultati bi vjerojatno bili drukčiji. *

I. SVEĆENIK JUČER, DANAS, SUTRA

1. STALNOST I TRAŽENJE-MIJENJANJE

Lik svećenika (i katehete) ima neke svoje odrednice (naviještanje, slavljenje-sakramenti, vođenje zajednice...), ali je uvijek prisutno i traženje tog lika za konkretno vrijeme. To nam upravo svjedoče i naponi stvaranja dokumenata, koji će biti temelj formiranja svećeničkih kandidata za svećenike našeg vremena¹. Brzim, naime, mijenjanjem mentaliteta, pogotovo u obzoru autoriteta-vlasti odnosno demokracije i personalizma, i predodžba o svećeniku kod vjer-

* U prvom dijelu (I) želimo upozoriti na komunikacionu dimenziju svećeničke službe. Zatim ćemo iznijeti (II) rezultate odgovora na pitanje o odnosu prema sadašnjem župniku-kateheti. Napokon vidjet ćemo (III) kvalitet tog odnosa kojeg se želi naslutiti kroz odgovor o savjetovanju — razgovoru sa svećenikom.

¹ Biskupi Jugoslavije, *Odgovj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, Dok. 79, Zagreb 1986.

nika, posebno mladih, nije u statičkoj dovršenosti, nego u stalnom dinamičkom razvoju².

Naše je vrijeme kroz zrijenje prihvatilo određene vrednote općeg značenja za sveljudsku stvarnost. To su mir, solidarnost, prijateljstvo, dostojanstvo ljudske osobe, pravednost... Zajednice vjernika i njihovi predvodnici sudjeluju također u tom procesu, jer i »radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također i Kristovih učenika, te nema ničeg uistinu ljudskog a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu« (GS 1).

Mislim da ovdje treba izdvojiti i istaknuti ono što se zove respekt dostojanstva svakog čovjeka i uvažavanje njegova gledanja, što svagdašnjica pastoralnog iskustva potvrđuje i često nas iznenađuje. Pojedinaac je postao svjestan dostojanstva svoje osobe. To je tekovina našeg vremena³.

2. SVEĆENIK — ODGOJITELJ BOŽJEG NARODA

U svemu, pak, čini se treba biti stalno prisutna odrednica da je svećenik odgojitelj zajednice Božjeg naroda (PO 6) i to tako da vjernici trebaju postići kršćansku zrelost. »U promicanju te zrelosti bit će im na pomoći prezbiteri da bi mogli uočiti što sama stvar traži i što je Božja volja u važnim kao i svakodnevним događajima« (PO 6). Riječ je o komunikaciji gdje se pripočava životna mudrost koju je, tražeći, predvodnik zajednice osobno našao (ali i trajno nalazi) u Isusu Kristu. On tu mudrost komunicira kroz raščlambu svagdašnjih važnih životnih problema svjetlom upravo te životne mudrosti Isusa Krista, koja je postala osobna kod samog svećenika. U tom procesu napose osoba prezbitera (a i kršćaninova u svijetu i zajednici) treba biti onaj »drugi znakovit«⁴, koji postaje sadržajem bogat i poželjan sugovornik.

3. BITI BLIZ...

Već sam dekret PO daje naslutiti da ta blizina nije jednostavno događanje kad kaže da služba prezbitera »na poseban način zahtijeva da se ne upriliče ovom svijetu, iziskuje pak, istodobno, da u ovom svijetu žive među ljudima i da, kao dobri pastiri, poznaju svoje ovce (...). Da bi to mogli postići pomažu im kreposti koje se u ljudskom društvu s pravom cijene. A to su: dobrota srca, iskrenost, uljudnost i druge koje preporučuje apostol Pavao: 'Sve što je istinito, časno, pravo, nevino, ljubazno, što je na dobru glasu i sve što je kreposno i hvalevrijedno, to neka budu vaše misli' (Fil 4, 8)« (PO 3).

² Kongregacija za katolički odgoj, *Temeljne smjernice o svećeničkom odgoju i obrazovanju*, Dok. 79, Uvod, br. 4, str. 173—177.

³ Usp. *ondje*.

⁴ Usp. P.M. ZULEHNER, *Pomozite ljudima živjeti. Za novu klimu u pastoralu*, Đakovo 1986, str. 11 sl.

Biti bliz s onim kakav jesi, sa svim ograničenostima, nije jednostavno. Može se reći da se upravo radi toga mnogi zatvaraju u sebe i povlače³, od tog straha pokazati se kakav jesi, a biti ispred drugih (predvodnik, predsjedatelj...). Umiće je, zaista, naći pravu i zdravu mjeru bliskosti i udaljenosti (koja to nije!). Biti s narodom, a biti »centimetar« ispred da ga povedeš... To su dileme. Bit će zanimljivo kako nas doživljava ovaj naš konkretni Božji narod: bliske ili daleke.

4. OKVIR RAZMIŠLJANJA

Pretenzija ovog razmišljanja nad podacima nije nikako uopćavati i tvrditi da je svagdje i kod svih upravo tako.

Međutim, riječ je o uzorku preko tisuću ljudi između 15 i 75 godina, što nije malen broj za pokazatelja. Isto tako, ti vjernici, osim aktualnih pedesetak svećenika-kateheta, doživjeli su više različitih, tako da se ti doživljaji mogu odnositi na veći broj klera. Naime, pitanje *odnosa prema sadašnjem župniku-kateheti* (a) koje obrađujemo u prvom dijelu, jasno je na koga se odnosi. Pitanje, pak, o svećeniku *kao savjetniku i osobi za razgovor* (b) postavljeno je uopćeno i vjerujemo da se taj odgovor s pravom može uzeti za veći broj svećenika (barem tri puta) negoli su samo sadašnji župnici-katehete anketiranih župa. Time odgovor iz drugog dijela dobiva na većoj važnosti. Tijekom obrađivanja dovođit ćemo u svezu odgovore tih dvaju pitanja smatrajući da nam otkrivaju kvalitet odnosa vjernici—svećenici.

II. JE LI SVEĆENIK BLIZ NARODU?

Za voditelja zajednice vrlo je važno kakav se odnos uspostavi između njega i onih kojima stoji na čelu, kojima služi i prenosi određene sadržaje, s kojima želi modelirati život. To je osnovni preduvjet da bi taj proces započeo i trajao. Tako zajednica može rasti.

1. UKUPNI PODACI

Na pitanja o odnosu prema sadašnjem župniku-kateheti ovako su odgovorili anketirani:

1. Prijateljski i srdačan:	854 (72,74%)
2. Služben	170 (14,48%)
3. Neodreden	120 (10,22%)
4. Odbojan	4 (0,34%)
5. Slobodni odgovori	17 (1,45%)
6. Bez odgovora	9 (0,77%)

Ukupno: 1174 (100%)

³ Usp. ZULEHNER, *Pomozite...* str. 56—57.

Ovdje ugodno iznenađuje činjenica da se ovako visok broj od 854 ili čak 72, 74% (gotovo 73%) opredijelio za izraz »prijateljski i srdačan« da bi označio svoj odnos prema sadašnjem župniku odnosno kateheti.

Čini se, na temelju iskustva, uvjerljivim i podatak da je oko 15% vjernika sebe vidjelo u onom »službenom« odnosu sa svojim svećenikom. Svakako je zanimljiv podatak da oko 10% vjernika ne uspijeva sebe naći u tom odnosu, ili s druge strane gledano kao da tolikom broju vjernika svećenik nije takva osoba o kojoj bi imali svoj stav na temelju iskustva komunikacije s njim.

U našoj anketi, od 1.174 prispjela odgovora, svega 4 (0, 34%) odgovoriše da im je odnos prema sadašnjem svećeniku odnosno kateheti »odbojan«. To su jedan srednjoškolac, dva radnika i jedan službenik. Vjerojatno je riječ o osobnim nesporazumima.

2. MLADI I SVEĆENIK-KATEHETA

Anketom je zahvaćeno 226 srednjoškolaca i studenata. To je uzrast koji je izložen najrazličitijim utjecajima, napose onim školskim, koji nisu uvijek skloni Crkvi i njezinim službenicima. Mladi, pak, sa svojim dinamičnim razvojem i traženjima, želeći formirati svoje vlastite poglede i stavove, distanciraju se od svih autoriteta. Tako često stavljaju u pitanje i ono što su im drugi prenijeli.

Evo njihovih odgovora:

	srednjoškolci	--	studenti
1. Prijateljski i srdačan:	125 (73,96%)		31 (54,39%)
2. Služben	18 (10,65%)		10 (17,54%)
3. Neodređen	21 (12,43%)		14 (24,56%)
4. Odbojan	1 (0,59%)		0
5. Slobodni odgovori	3 (1,78%)		1 (1,75%)
6. Bez odgovora	1 (0,59%)		1 (1,75%)
Ukupno:	169 (100%)		57 (100%)

Kod srednjoškolaca treba zapaziti visoki postotak onih koji međuodnos vjeroučitelj—mladi doživljavaju kao »prijateljski i srdačan« i to gotovo 74%, dok je službenost ovog profila nešto manja (10, 65%). Ipak je nešto viši postotak onih koji nisu još definirali svoj odnos: od općeg uzorka i prosjeka veći je za 2%, što se donekle može i razumjeti.

Studenti su vjerojatno oni koji zbog studija izbjivaju iz svog mjesta po više godina i ne osjećaju se osobno povezanim s aktualnim svećenikom odakle su a u novoj sredini ogromna većina se ne uključuje u određene zajednice, pogotovo rjeđe na jedan osoban način. U tom kontekstu treba razumjeti značajno umanjnjen prisniji odnos i to čak do 54, 39%. Istodobno su porasli odgovori »službenosti« i to na 17, 54% i »neodređenosti« čak na 24, 56%! Ipak se nameće pitanje: da li je to jedini i najvažniji uzrok tom slijedu? Zasigurno da je to

kompleksno događanje. No, jedan podatak iz naše ankete koji se odnosi na položaj vjernika u ovom društvu, napose kad ga analiziramo po školskoj spremi, usmjeruje nas k odgovoru da je vjerojatnije riječ o približavanju ulaska u društvenu hijerarhiju i što je više školovanje tim je i veće doživljavanje da kao vjernik (pogotovo javan i angažiran) nema lak i siguran prolaz⁶. Zato i nastaje trend distanciranja od Crkve i svećenika.

3. RADNIČKA ZANIMANJA I SVEĆENICI

U ova zanimanja ubrajamo sve one koji su rekli da su ratari, domaćice, radnici i obrtnici. Crkvi i njezinim službenicima često se prigovara da je »izgubila radništvo«, da stoji na strani bogataša a ne jednostavnih, manje školovanih i slabijeg društvenog statusa.

	ratari (%)	domaćice (%)	radnici (%)	obrtnici (%)
1.	81 (82,65)	210 (72,16)	211 (73,01)	16 (88,89)
2.	8 (8,16)	60 (20,62)	31 (14,88)	1 (5,56)
3.	7 (7,14)	11 (3,78)	31 (14,88)	0
4.	0	0	2 (0,96)	0
5.	2 (2,04)	4 (1,37)	1 (0,35)	1 (5,56)
6.	0	6 (2,06)	1 (0,35)	0
Ukupno	98 (100)	291 (100)	289 (110)	18 (100)

1. Prijateljski i srdačan; 2. Služben; 3. Neodrađen; 4. Odbojan; 5. Slobodan odgovor; 6. Bez odgovora.

Jednostavni i u društvu nepriznati ratari u drugom su najvećem postotku (odmah iza obrtnika) izrazili svoje doživljavanje svećenika i to s 82, 65% kao »prijateljski i srdačan«. Spomenuti obrtnici su nadmašili sve prosjeke i stigli čak do 89%! Radnici su na trećem mjestu, ali je njihov postotak od 73, 01%

⁶ Da to ilustriramo pozivamo se na rezultate odgovora na pitanje kako se vjernici stvarno osjećaju u ovom društvu? Da li stvarno ima razlike iako Ustav i zakon garantiraju slobodu vjere i čak je 50, 34% (591) mišljenja da ima razlika, a 38, 16% (448) odgovorilo da nema razlike. Velik postotak 8, 60% (101) zaokružio je odgovor da se ne želi o tome izjasniti. Bez odgovora je bilo 2, 90% (34).

Ovi odgovori postaju nam jasniji i potvrđuju našu pretpostavku kad odgovore pogledamo prema školskoj stručnosti. Što je manja školska stručnost veći je postotak odgovora da nema razlike i obratno, što je veća školska stručnost veći postotak tvrdi da ima razlike. Oni koji su bez većeg stupnja izobrazbe (24) kažu da nema razlike, čak njih 58, 33% (14), a da ima tvrdi njih 25% (6). Kod osnovaca (490) već se taj broj osjetno mijenja: 45, 71% (224) kaže da nema razlike, a već 40% (196) osjeća da ima razlika. Kod srednjoškolaca ova silazna odnosno uzlazna crta se nastavlja. Od 533 sa srednjom školom 186 ili 34, 90% odgovara da nema a 55, 53% (296) da ima razlika u ovom kontekstu u našem društvu. S višom školom bio je 71 ispitanik od kojih je njih 19, 72% odabralo odgovor da nema a čak 70, 42% da ima razlika. Visoka škola s doktoratom ili magisterijem nastavlja silazno i uzlazno gleda razlike i njih 19. 61% (10) kaže da nema a 76, 47% (39) tvrdi da ima razlika!

nešto viši i od općeg prosjeka. Svakako je zanimljivo da su domaćice tek na četvrtom mjestu i čak nešto vrlo malo niže od općeg prosjeka.

Možemo, dakle, vidjevši ove odgovore, demantirati neke pretpostavke i ustvrditi da svećenik s fakultetskom izobrazbom nije dalek jednostavnim i manje školovanim ljudima. Naprotiv, oni ga doživljavaju susretljivim i kao onoga koji ih poštiva. Što se tiče »službenosti« ratari i obrtnici su izgleda najneposredniji, dok su radnici s gotovo 15% u granici općeg prosjeka. Iznenaduje visoki postotak od 20, 62% domaćica, koje svoj odnos sa svećenikom označavaju »službenim«. U trećoj grupi odgovara tzv. »neodređeni« upadaju u oči radnici s blizu 15%, dok su ostali s vrlo niskim (iako ne posve) zanemarivim postotkom. To je inače za 4, 50% više od prosjeka.

4. SLUŽBENICI, PROFESORI, LIJEČNICI I SVEĆENICI

Ove kategorije pobuđuju interes u anketi. Treba odmah reći da su zamjetljivo slabo zastupljeni liječnici. Za profesore se nije čuditi, jer se zna da im u ovom društvu nije čak poželjno i moguće javno prakticirati vjeru.

	službenici	profesori	liječnici
1.	92 (70,77)	9 (64,29)	2 (50)
2.	18 (13,85)	1 (7,14)	0
3.	15 (11,54)	4 (28,57)	2 (50)
4.	1 (0,77)	0	0
5.	4 (3,08)	0	0
6.	0	0	0
Zbroj:	130 (100)	14 (100)	4 (100)

Možda se očekivalo da će mentalitet službenika biti »službenički« i sa službenikom druge institucije. Ipak se čak 70, 77% osjeća sa svećenikom »prijateljski i srdačno«. Čak je njihova »službenost« manja za 1% od prosjeka. Ovdje je kod službenika za 1% veća neodređenost prema svećeniku, dok je ta vrlo naglašena kod liječnika i profesora.

5. OSTALA ZVANJA I SVEĆENICI

Od predviđenih 9 vrsta zanimanja u anketi u rubriku 10 kao »ostali« zapisalo se njih 101. Evo kako su odgovorili na pitanje svog odnosa prema sadašnjem župniku-kateheti:

1. Prijateljski i srdačan:	74 (73,27)
2. Služben	11 (10,83)
3. Neodređen	15 (14,85)
4. Odbojan	0
5. Slobodan odgovor	1 (0,99)

Ukupno:	101 (100%)
---------	------------

(Bez odgovora o zvanju bilo je 3).

I ovdje vidimo visoki postotak u pozitivnom odnosu sa svećenicima. Za 3% manje je »službenih«, ali za 4, 50% više onih »neodređenih« gledajući u usporedbi s ukupnim rezultatima.

III. SVEĆENIK I SAVJETOVANJE-RAZGOVOR

Da li su i u kojoj mjeri prethodni rezultati odraz i dublje komunikacije na crti vjernici—svećenici, vjerujemo da će nam pokazati odgovori na pitanje da li vjernici idu kod svećenika na savjet. Pitanje nije postavljeno kod kojeg svećenika, odnosno ne odnosi se samo na vlastitog župnika-katehetu (iako vjerujemo da ga normalno uključuje), nego jednostavno uopće svećenika.

Pretpostavka je, naime, da vjernik barem nekada ustreba razgovarati i posavjetovati se sa svećenikom ili u vlastitoj župi ili drugdje u stvarima vjere, konfliktima savjesti i drugim vrstama životnih problema.

Isto tako pretpostavljamo da svećenik posjeduje u očima vjernika određeni autoritet i kompetenciju u religioznom (iako ne isključivo) području te da bi trebao biti i dobar sugovornik. S druge strane vjerujemo da on uživa i povjerenje kod vjernika. Budući da je pitanje postavljeno šire negoli je ono prethodno i rezultati nam daju veći uvid u kvalitet odnosa vjernik—svećenik.

1. Ukupni rezultat

Evo kako su na postavljeno pitanje »da li odu svećeniku na savjet?« odgovorili anketirani:

1. Prema potrebi	406 (34,58)
2. Vrlo rijetko	160 (13,63)
3. Nikada	248 (21,12)
4. Odem na razgovor ali ne na savjet	130 (11,07)
5. Odem samo kad mi službeno treba	218 (18,57)
6. Bez odgovora	12 (1,02)

Ukupno:	1174 (100%)
---------	-------------

Ako odgovore »prema potrebi« i »na razgovor ali ne na savjet« 34, 58% i 11, 07% uzmemo kao podatak da se te osobe ipak susreću sa svećenikom bilo na savjetovanju bilo na razgovoru bez savjetovanja, proizlazi da 45, 65% (536) ima kvalitetniji odnos sa svećenicima.

Odgovor »vrlo rijetko« možemo također promatrati kao podatak koji govori da je svećenik ipak uporišna osoba, istina u vrlo rijetkim prilikama, ali ipak. Tako, uz tih 13, 63% (160), od ukupnog broja odgovora za 58, 28% (596)

vjernika svećenik je sugovornik i uporišna osoba u važnim ili barem kriznim situacijama života.

Svakako podatak da se 21, 12% (248) »nikada« ne razgovara niti savjetuje sa svećenikom nije tako bezazlen. Riječ je o petini vjernika. Dodamo li k tome i odgovor »odem samo kad mi službeno treba« s 18, 57% (218), koji hoće pokazati svoju distanciranu službenost, onda dolazimo do rezultata gdje za 39, 69% (466) vjernika svećenik nije partner za razgovor ni možda osoba s autoritetom za savjetovanje. *

2. MLADI I SAVJETOVANJE-RAZGOVOR

U raščlambi naših podataka po zanimanju ovdje zajedno pod naslovom mladi stavljamo srednjoškolce i studente.

	srednjoškolci %	studenti %
1.	33 (19,53)	8 (14,04)
2.	25 (14,79)	14 (24,56)
3.	74 (43,79)	19 (33,33)
4.	18 (10,65)	9 (15,79)
5.	18 (10,65)	7 (12,28)
6.	1 (0,59)	—
Ukupno: 169 (100%)		57 (100%)

(1. Prema potrebi; 2. Vrlo rijetko; 3. Nikada; 4. Odem na razgovor ali ne na savjet; 5. Odem samo kad mi službeno treba; 6. Bez odgovora.)

Srednjoškolci čak u 43, 79% (74) slučajeva nikako ne komuniciraju dublje sa svećenikom. Uz dodatak 10, 65% (18) »samo službeno« vidimo da 54, 44% (92) srednjoškolaca nema te komunikacije.

Kod studenata je taj broj za 10% istina manji: 33, 33% (19), ali dodajući »samo službeno« 12, 28% (7), opet dolazimo do 45, 61% (26) onih koji također nemaju dublju komunikaciju.

Ipak za 34, 32% (58) srednjoškolaca u potrebi ili rijetko svećenik je sugovornik. Dodamo li k tome još razgovor bez savjetovanja 10, 65% (18) dobivamo 44, 97% (76) da je svećenik uporište, oslonac.

3. RADNIČKA ZANIMANJA I RAZGOVOR-SAVJETOVANJE

Ovo je skupina zanimanja koja je u prosjeku više od ostalih rekla da je »priateljski i srdačno« sa sadašnjim svećenikom. Zanimljivo je pogledati odgovore na razgovornu i savjetnu dimenziju, kvalitativnu.

* Svakako da je u »igri« i određeni profil čovjeka-vjernika danas, koji kao da se osjeća »samodostatnim«, »dovoljno pametnim« i koji često potrošačkim mentalitetom pristupa stvarima religije i vjere.

	ratari %	domaćice %	radnici %	obrtnici %
1.	41 (41,84)	117 (40,21)	115 (39,79)	7 (38,89)
2.	9 (9,18)	29 (9,97)	41 (14,19)	2 (11,11)
3.	12 (12,24)	46 (15,81)	52 (17,99)	2 (11,11)
4.	16 (16,33)	12 (4,12)	33 (11,42)	4 (22,22)
5.	19 (19,39)	81 (27,84)	46 (15,92)	3 (16,67)
6.	1 (1,02)	6 (2,06)	2 (0,69)	0
	98 (100%)	291 (100%)	289 (100%)	18 (100%)

(1. Prema potrebi; 2. Vrlo rijetko; 3. Nikada; 4. Odem na razgovor ali ne na savjet; 5. Odem samo kad mi službeno treba; 6. Bez odg.)

Treba uočiti da je ova skupina ujednačena glede odgovora »prema potrebi« i kreće se oko 40%. Ujednačenost je i u odgovorima »vrlo rijetko« s oko 10%, osim kod radnika gdje je to 14, 19%. U toj, dakle, komunikaciji nalazi se oko 50% vjernika iz tih zanimanja.

Zanimljiva je distanciranost glede savjetovanja kod ratara: oni naime u 16, 33% odu samo na razgovor ali ne na savjet. Kod obrtnika je to čak 22, 22%. Radnici idu k svećeniku s tim stavom u 11, 42% slučajeva, a domaćice samo u 4, 12%.

U ovim kategorijama uočljiv je visok postotak odgovora da se svećeniku ide »samo kad službeno zatreba«. Radnici s 15, 92%, obrtnici s 16, 67% i ratari s 19, 39% kreću se u okviru 16—19%. Daleko u toj službenosti odskaču domaćice i to čak do 27, 84%.

Odlučni »nikada« za svećenika savjetnika-osobu razgovora, najviše se pojavljuje kod radnika 17, 99%, zatim slijede domaćice 15, 81%, ratari 12, 24% i obrtnici 11; 11%.

Ukupno uzevši, svećenik kao savjetnik-sugovornik, kod ovih kategorija zanimanja kreće se između 55 i 65%. Dodajmo odmah ovdje rezultat da je upravo od tih kategorija svećenik označen kao netko s kim su odnosi prijateljski i srdačni od 72 do 88%.

4. SLUŽBENICI, PROFESORI I LIJEČNICI I SAVJETOVANJE-RAZGOVOR

	službenici %	profesori %	liječnici %
1.	38 (29,24)	4 (28,57)	2 (50)
2.	19 (14,62)	4 (28,57)	0
3.	26 (20,00)	3 (21,43)	1 (25)
4.	22 (16,92)	3 (21,43)	0
5.	25 (19,92)	0	1 (25)
6.	0	0	0
	130 (100%)	14 (100%)	4 (100%)

(1. Prema potrebi; 2. Vrlo rijetko; 3. Nikada; 4. Odem na razgovor ali ne na savjet; 5. Odem samo kad mi službeno treba; 6. Bez odg.).

Izosavit ćemo iz razmišljanja svega 4 liječnika, koji su anketirani. Službenici i profesori su gotovo jednaki u odgovorima »nikada« s 20% i 21, 43%. Riječ je u cjelini o petini tih kategorija.

Ako kod službenika dodamo onih 19, 23% »samo kad službeno treba« onda smo na razini ostalih kategorija, gdje za njih 40% svećenik nije sugovornik-savjetnik. Ostalih 60% može izgledati i dobro, ali ovisi da li je ono »vrlo rijetko« bliže »nikada«?

Kod profesora upada u oči da nema onoga »samo službeno«, ali su visoki postoci odgovora »vrlo rijetko« — 28, 57%, i razgovor bez savjeta 21, 43%. Ipak nadmašuju sve u tom kvalitetnijem kontaktu sa svećenikom: ukupno 78, 97% za njih svećenik je sugovornik i savjetnik makar nekad i vrlo rijetko.

5. OSTALA ZVANJA I SAVJETOVANJE-RAZGOVOR

Budući da je broj »ostalih« zvanja 101, mislimo da i ovi odgovori zaslužuju našu pažnju i razmišljanje.

1. Prema potrebi	40 (39.60)
2. Vrlo rijetko	17 (16.83)
3. Nikada	13 (12.87)
4. Odem na razgovor ali ne na savjet	13 (12.87)
5. Odem samo kad mi službeno treba	16 (15.84)
6. Bez odgovora	2 (1.98)
<hr/>	
Ukupno:	101 (100%)

I postotak nikada 12, 87% i postotak »kad službeno trebam« 15, 84%, ispod su općeg prosjeka svih anketiranih (nikada 21%, službeno 18, 87%). Iznad prosjeka je odgovor »prema potrebi« 39, 60% (prema 34, 58%). Razgovor a ne savjet 12, 87% blizu je općem prosjeku (11, 07%). Za čitavih 3% veći je odgovor »vrlo rijetko«.

Ostajući na crti interpretacije da je »ipak nekad« svećenik osoba sugovornik ili savjetnik ovdje dobivamo 69, 30%.

ZAKLJUČAK

Podaci su tu. Vjerojatno će čitalac na svoj način osjetiti govor brojki i njihovu poruku. Zato su i izrečene bez mnogih interpretacija. To uostalom za sada i nije moguće na ovoj razini obrade podataka.

Prvi dio odgovora možemo osjetiti kao optimistički podatak. Kao da su se potvrdile i tvrdnje o sraslosti svećenika i naroda u nas a i one riječi iz dokumenta naših biskupa o formaciji budućih svećenika da je on »po svom pozivu i po-

svećenju na neki način izabran iz Božjeg naroda, ali nije otuđen ni od naroda ni od pojedinog čovjeka⁷. Naravno, ne gubeći iz vida već rečeno upozorenje: ovdje je riječ o 95% nedjeljno-blagdanskim praktikanata. Želimo naglasiti da i među njima ima ukupno četvrtina (25%) onih koji su »službenici« i »neodređeni« u odnosu sa svećenikom.

Drugi dio odgovora, koji se odnosi na savjet-razgovor, prilično je problematičan i nije potvrdio neke pretpostavke (barem ne u dovoljnom postotku), dok s druge strane, gledajući stvarnost, izgledaju preoptimistični.

Razlika na crti »prijateljski-srdačan« odnos i »savjet-razgovor« negdje je i do 20%, tj. taj odnos ne dovodi do kvalitetnije komunikacije. No, još uvijek, širom interpretacijom onoga »vrlo rijetko« dolazimo do rezultata da 55—65% vjernika kvalitetnije komunicira sa svećenikom.

Razgovarajući sa svećenicima o ovim rezultatima čula su se i mišljenja da oni (svećenici) osjećaju kao da su vjernici tim odgovorima i u tako visokom postotku više označili svoju spremnost ili čak i želju i potrebu za savjetovanjem i razgovorom, negoli što bi oni doživljavali »navalu«.

Također su skloniji odgovor »vrlo rijetko« približiti onom »nikada«. Još i tada, kad se to zbroji, prema nekima, rezultati i dalje izgledaju više želja nego stvarnost s obzirom na razgovor-savjetovanje (i tada, naime, ostaje 45, 65% vjernika koji bi imali tu kvalitetniju komunikaciju sa svećenikom). S druge strane ne treba gubiti iz vida dio mentaliteta zatvorenosti kod nekih vjernika, zatim današnji trend privatnosti (posebno društvenim utjecajem: religija strogo privatna stvar!), a za dodati je i dio vjernika niske religiozne i vjerske kulture, koji ne problematizira religiozne sadržaje, nego je »potrošač«.

Ipak, iz podataka bi trebali iščitati i nešto o profilu svećenika-katehete. Koliko nas vjernici, napose srednjoškolci i studenti, doživljavaju kao one koji znamo slušati i čuti, razumjeti, uzeti vrijeme i darovati pažnju koja oslobađa čovjeka prema izlaženju iz samog sebe? Ili možda nervozom, nepažnjom, prekidanjem ... djelujemo blokirajuće a koji put i ponižavamo druge.

Podaci bi trebali biti za nas svećenike izazov: koliko smo i sadržajem prakticirane životne mudrosti Isusa Krista, načinom pristupa i u cjelini naše osobnosti onaj »drugi znakoviti«, za drugoga osoba koja privlači i pokreće.

⁷ Biskupi Jugoslavije, *Odgoj i obrazovanje...* br. 7. str. 24.